

Slávnosť odpočínutia (alebo: Pamiatka trúbenia).

Slávnosť zmierenia – Jom Kipur.

Slávnosť stánkov – Sukót.

Hovor synom Izraelovým a povedz:

Siedmeho mesiaca, prvého dňa toho mesiaca budete mať odpočinok,

pamiatku trúbenia, sväté zhromaždenie.

3. Mojžišova 23:24

Len desiateho dňa toho siedmeho mesiaca - bude to deň Kippúrim <Kippúrim = pokrytia (hriechov)>

- budete mať sväté zhromaždenie a budete ponížovať svoje duše

a budete obetovať ohňovú obeť Hospodinovi.

3. Mojžišova 23:27

Hovor synom Izraelovým a povedz:

Pätnásteho dňa toho siedmeho mesiaca bude slávnosť stánkov sedem dní Hospodinovi.

3. Mojžišova 23:34

Boh s Izraelčanmi na hore Sinaj (Horéb) uzavrel zmluvu (2. Mojžišova 19:2; Galatským 4:24). Táto zmluva je pomenovaná ako Zmluva s Mojžišom (alebo Mojžišova zmluva – pozri článok Bližší pohľad na Starú a Novú zmluvu uverejnený v časopise Solas číslo 19 a článok Zmluvy v biblickej histórii uverejnený v Solas číslo 18).

Súčasťou Mojžišovej zmluvy sú aj Hospodinove slávnosti. Je ich sedem a sú ustanovené a uvedené v 2. knihe Mojžišovej 12; v 3. knihe Mojžišovej 23; v 4. knihe Mojžišovej v kapitolách 9:1-14, 28:16-31 a 29:1-39 a v 5. knihe Mojžišovej 16. V týchto textoch je uvedené aj to, kedy sa slávnosti majú sláviť, ako sa majú sláviť a je stanovený aj ich priebeh.

V tomto článku sa budeme venovať piatej, šiestej a siedmej Hospodinovej slávnosti, a sú to:

Slávnosť odpočínutia (Pamiatka trúbenia) – 5. slávnosť.

Slávnosť zmierenia (Jom Kipur) – 6. slávnosť.

Slávnosť stánkov (Sukót) - 7. slávnosť.

V 3. Mojžišovej 23:37 tieto slávnosti sú označené ako výročné Hospodinove slávnosti a mali sa sláviť jedenkrát do roka a každý rok v ustanovených dňoch (pozri 2. Mojžišova 13:10; 4. Mojžišova 9:2 a nasledujúce verše a tiež 5. Mojžišova 16:1-17).

Úvod

Posledné tri spomínané slávnosti sa slávil v siedmom mesiaci, v mesiaci tišri, ktorý pripadá na náš september/október (4. Mojžišova 29:1-12). Slávnosť zmierenia (Jom Kipur) je považovaná za najväčšiu a najdôležitejšiu slávnosť spomedzi všetkých slávností. Slávnosť stánkov je treťou pútnickou slávnosťou. V tejto sérii článkov sa venujeme iba výročným Hospodinovým slávnostiam, teda tým, ktoré sa slávil iba jedenkrát do roka. Preto sa v článkoch nevenujeme sviatku/slávnosti šabat, dňu odpočinku, ktorý pripadal a zachovával sa v Izraeli každý siedmi (posledný) deň každého týždňa, teda podľa nášho dnešného kalendára v sobotu – a ani iným slávnostiam.

Tri hlavné výročné slávnosti (Pascha, Letnice a Slávnosť stánkov) boli ustanovené ako tak dôležité, že sa ich mal zúčastniť každý dospelý muž, ak mu v tom nebolo zabránené nemocou alebo vysokým vekom (2. Mojžišova 23:17) a pritom je dôrazne pripomenuté, že nikto sa neukáže pred Hospodinom s prázdnu rukou, ale podľa svojich možností prinesie obete a dary: „Trikrát do roka sa ukáže každý tvoj mužského pohlavia pred Hospodinom, tvojím Bohom, na mieste, ktoré vyvolí: na slávnosť nekvasených chlebov, na slávnosť týždňov a na slávnosť stánkov, a nikto sa neukáže pred Hospodinom prázdny“ (5. Mojžišova 16:16).

V predpísanej povinnej účasti na slávnostiach bol aj prvok prejavu poslušnosti a oddanosti zákonu (2. Mojžišova 13:7-10) a aj vyznanie hriechu. Prinášané obete zaisťovali odpustenie hriechu a zmierenie s Hospodinom (pozri v ďalšom texte).

Pamiatka trúbenia

(pozri: 3. Mojžišova 23:24)

Táto slávnosť sa slávi v prvý deň mesiaca tišri, siedmeho mesiaca židovského kalendára, teda na jeseň. Zatiaľ čo u všetkých ostatných Hospodinových slávností je vždy uvedené vysvetlenie prečo a za akým účelom sa slávi, pri tejto piatej slávnosti toto vysvetlenie chýba.

Panuje mienka, že s pohľadom na prvé tri slávnosti (Pascha, Slávnosť prvého snopu a Letnice), ktoré sa naplnili v prvom príchode Pána Ježiša Krista (zomrel počas Slávnosti pesach, bol vzkriesený na deň Slávnosti prvého snopu a vyliatie Svätého Ducha sa udialo v deň Letníc, kedy sa do chrámu prinášali prvotiny chlebov z novej úrody; pozri odpovedajúce články v Solas číslo 18 a 19), že o jeho druhom príchode hovoria práve tieto tri jesenné slávnosti. Biblicky to však nie je možné podložiť a potvrdiť. Je to mienka niektorých vykladačov. Zrejme takýmto výkladom je snaha prisúdiť aj tejto slávnosti zmysel a účel tak, ako je to u ostatných slávnostiach. Tento postoj je dosť ťažko udržateľný a ťažko ho prijať preto, lebo v jej ustanovení v 3. Mojžišovej 23:24 je uvedené, že ide o pamätné vytrubovanie (pamiatku trúbenia), čo by poukazovalo skôr na udalosť, ktorá sa už odohrala v minulosti a nie na udalosť, ktorá má nastať v budúcnosti. Rovnako prorocká predpoveď Slávnosti Jom Kipur sa už naplnila ukrižovaním, smrťou, vzkriesením a nanebovstúpením Pána Ježiša Krista a vstupom Novej zmluvy do platnosti.

V priebehu stáročí, po zničení chrámu v Jeruzaleme a tým aj ukončením chrámovej obetnej služby, sa zmenil názov tejto slávnosti na Roš ha-šana, židovský Nový rok. Tým sa údajne snažili Židia tejto slávnosti dať zmysel a účel. Roš ha-šana je radostným sviatkom modlitieb, pokánia, zvukov šófaru (trúbením na šófar, baraní roh) a sviatočných jedál.

Deň zmierenia – Jom Kipur

Táto šiesta slávnosť je z týchto siedmich Hospodinových slávností považovaná za najdôležitejšiu a je ustanovená na 10. deň siedmeho mesiaca (mesiac tišri). Táto slávnosť nesúvisí s históriou Izraela, ale je zahrnutá v obetnom systéme a má v ňom najdôležitejšie miesto (Nový biblický slovník, Návrat 1996, str. 158). Na tento deň platil prísny zákaz akejkolvek práce a celý národ sa postil. Slávnosť sa slávila jeden deň (3. Mojžišova 23:32).

O slávnosti sa hovorí na viacerých miestach Písma. Je ustanovená v 3. Mojžišovej 23:26-32 a pripomenieme si jej ustanovenie veršami 27, 29 a 32:

„Len desiateho dňa toho siedmeho mesiaca - bude to deň Kippúrim <Kippúrim = pokrytia (hriechov)> - budete mať sväté zhromaždenie a budete ponížovať svoje duše a budete obetovať

ohňovú obeť Hospodinovi (27).

...Lebo nech by to bola ktorákoľvek duša, ktorá by sa neponižovala toho dňa, bude vyľatá zo svojho ľudu (29),

...Sobotou odpočinutia vám to bude, a budete ponižovať svoje duše deviateho dňa toho mesiaca večer, od večera do večera budete svätiť svoju sobotu (32).“

Účel Dňa zmierenia

Deň zmierenia pripomína, že denné, týždenné a mesačné zápalné obete na odpustenie hriechov nestačia. Pri týchto obetiach stál obetujúci „zd'aleka“, nemohol vstúpiť do Hospodinovej prítomnosti za oponu do svätyne. Sem, do svätyne svätých, mohol vstúpiť iba veľkňaz a aj to len práve v tento jediný deň v roku a priniesť ako zástupca všetkého ľudu krv obeti zmierenia.

Veľkňaz vykonal obrad zmierenia najprv za seba a svoj dom, za svoje hriechy a potom za všetky neprávosti detí Izraela a ich prestúpenia v ich hriechoch. Očistená musela byť aj svätyňa, lebo bola poškrňovaná službou hriešnych ľudí a tiež stánok zhromažďovania, lebo prebýval s nimi uprostred ich nečistôt (3. Mojžišova 16:16).

Priebeh obradu zmierenia

Priebehu slávnosti zmierenia je venovaná celá 16. kapitola 3. Mojžišovej. V tento deň si veľkňaz obliekol ľanový odev (biely odev). Obetoval junca ako obeť najprv za seba a za svoj dom (3. Mojžišova 16:11). Kadidelnicu naplnil žeravými uhlíkmi z oltára zápalných obetí a vstúpil do svätyne svätých, kde na ne položil kadidlo. Kadidlo vytvorilo nad vrchnákom truhly zmluvy, alebo truhly svedectva (zl'utovnicou) oblak dymu a tým veľkňaz nezomrel. Vzal trochu krvi z junca a pokropil ňou zl'utovnicu a pred zl'utovnicou. Týmto spôsobom sa vykonával obrad zmierenia za kňazov (3. Mojžišova 16:11-14).

Potom zabil kozla ako obeť zmierenia za ľud. Do svätyne za oponu vzal trochu z jeho krvi a pokropil ňou truhlu zmluvy rovnakým spôsobom ako pri obeti za hriech kňazov (3. Mojžišova 16:15-16). Nikto nesmel byť v priestore stánku zhromaždenia počas toho, ako veľkňaz pokrýval hriech vo svätyni svätých za seba a svoj dom, za kňazov a celé zhromaždenie Izraelitov (3. Mojžišova 16:17) a tiež počas toho, ako bol očistený stánok zhromaždenia a oltár (podrobne v 16. kapitole 3. Mojžišovej hlavne verše 15-19).

„Keď potom dokončí pokrývať a tak očisťovať svätyňu od hriechu i celý stánok zhromaždenia i oltár, bude obetovať živého kozla.“ (verš 20). Po tomto veľkňaz vzal druhého, živého kozla, vložil svoje ruky na jeho hlavu a vyznal nad ním všetky nepravosti, prestúpenia a hriechy Izraela a tým ich dal na hlavu tohto živého kozla. Potom tohto kozla, ktorého nazývali Azazel, vyhnali do púšte, aby tam symbolicky odniesol hriechy ľudu.

Keď veľkňaz vyznal hriechy ľudu, vrátil sa do svätostánku, aby očistil sám seba a prezliekol sa do svojho bežného veľkňazského rúcha. Potom sa znova vrátil na nádvorie k oltáru na zápalné obeť a uzavrel obrady Dňa zmierenia dvoma zápalnými obeťami: jednu za seba a druhú za

izraelskú pospolitosť (za ľud).

Deň zmierenia bol a je pre Izrael dňom odpočnutia, lebo toho dňa bol pokrytý hriech na ľuďoch Izraela, boli očistení a toho dňa boli čistí od všetkých svojich hriechov pred Hospodinom (3. Mojžišova 16:30). Telá junca a kozla, obetovaných pri zápalnej obeti, vyniesli za tábor (neskôr za hradby mesta; za brány) a tam spálili. Aj Ježiš Kristus trpel a zomrel za hradbami (za bránami) Jeruzalema, aby vykúpil svoj ľud z ich hriechov (Židom 13:11-12).

Význam Dňa zmierenia

Obrady (rituály) dňa zmierenia vysvetľuje list Židom v kapitolách 8, 9 a 10 ako predobraz Kristovho diela zmierenia a zdôrazňuje kontrast medzi dokonalosťou jeho diela zmierenia a nedostatočnosťou tradičných obetných obradov zvierat za hriechy ľudu. Ježiš je označovaný ako náš veľkňaz a krv juncov a kozlov symbolizuje jeho preliatu krv na Golgote. Na rozdiel od starozákonných kňazov nemusel bezhriechy Kristus obetovať za svoje hriechy.

Starozákonný veľkňaz musel obeť za svoje hriechy a hriechy ľudu vykonávať každý rok. Toto každoročné opakovanie dňa a obradov zmierenia vlastne znamenalo, že k dokonalému zmiereniu ešte nedošlo. Ježiš však svojou vlastnou krvou priniesol svojmu ľudu večné vykúpenie (Židom 9:12) a tým sa pozemská obetná služba, v zmysle dosiahnutia vykúpenia, stala bezvýznamnou a nepotrebnou.

List Židom upozorňuje, že starozákonné obete mohli dosiahnuť len očistenie tela, obradné očistenie, ale vnútornú čistotu, ktorá je predpokladom obecnstva s Bohom, sprostredkovať nedokázali (Židom 9:13). Starozákonné obete slúžili ako predobraz úlohy Ježiša a ako proroctvo o Kristovi, ktorý vďaka svojej dokonalej obeti očisťuje svedomie človeka od mŕtvych skutkov (Židom 9:13).

Ústredným bodom sviatku Jom Kipur bolo odpustenie hriechov. V 3. Mojžišovej 23:26-32 sa však trikrát opakuje, že kto sa pred Hospodinom v tento deň nepokorí a nebude robiť pokánie, má byť z ľudu odstránený. To je predobrazom aj do dnešných dní, že Boh k odpusteniu hriechov od človeka vyžaduje pokoru a pokánie. Takou je aj výpoveď Nového zákona: bez pokánia a viery nie je možné ospravedlnenie hriešneho človeka.

Veriacim v Ježiša Krista je zrejmé, že obeť Pána Ježiša Krista je Hospodinovi vzácna a že ju prijal. Kapitoly 8, 9 a najmä 10 listu Židom hovoria aj o uvedení Novej zmluvy, ktorá nadobudla platnosť obeťou Ježiša Krista (10:14-18).

Starozákonná truhla svedectva mala Izraelčanov a aj ostatných ľudí, okrem iného naučiť aj to, že hriech človeka zabraňuje prístupu do Božej prítomnosti. Jedine veľkňaz mohol raz do roka vstúpiť do svätyne svätých, ale aj to nikdy nie bez krvi obetovanej na zmierenie za hriechy (Židom 9:7). Ježiš však pre veriacich v neho vysvätil novú a živú cestu cez oponu, to jest cez svoje telo (Židom 10:20) a vstúpil do neba, do skutočnej svätyne svätých, kde je a prihovára sa za svoj ľud. Veriaci v Ježiša Krista už nemusí, ako kedysi Izraelčania, stáť zďaleka, ale smie skrze Krista prísť až k trónu milosti (Židom 4:16).

V tom, že nikto nesmel byť v priestore stánku zhromaždenia počas toho, ako veľkňaz pokrýval hriech vo svätyni svätých za seba a svoj dom, za kňazov a celé zhromaždenie Izraelitov, môžeme vidieť symboliku toho, že vykonať obrad zmierenia prinesením obete a krvi a prísť s nimi pred Boha je vecou veľkňaza. Naším Veľkňazom teraz a dnes od okamihu ako Nová zmluva vstúpila do platnosti, je len Pán Ježiš Kristus, ktorý vošiel do nebeskej svätyne so svojou vlastnou krvou (Židom 10:19-22). Nemáme iného Veľkňaza (kňaza), tak ako niet iného prostredníka medzi Bohom a ľuďmi (2. Timoteovi 2:5).

Terminologické poznámky autora článku:

Stánok zhromaždenia, alebo stánok stretávania bolo dočasné miesto stretávania Hospodina a jeho ľudu (2. Mojžišova 33:7+11). Tento provizórny stánok stretávania bol postavený vonku za táborom a slúžil na stretávanie pred tým, ako bol postavený veľký stánok stretávania alebo tiež svätostánok, ktorý bol zhotovený podľa Hospodinových pokynov (2. Mojžišova 35:4 až 39:43), a ktorý bol postavený na pokyn Hospodina podľa 40. kapitoly 2. Mojžišovej. Tento stánok stretávania bol postavený po uzavretí Mojžišovej zmluvy a bolo povedané, že v ňom „Boh bude bývať uprostred nich“, uprostred svojho ľudu (2. Mojžišova 25:8). Tento stánok už bol umiestnený uprostred tábora Izraelčanov, a keď sa po 40. kapitole 2. Mojžišovej hovorí o stánku stretávania, má sa na mysli práve tento stánok. Stánok stretávania (svätostánok) mal tri hlavné oddelenia: nádvorie, svätyňu a svätyňu svätých a v širšom slova zmysle to bol priestor vymedzený ohradou.

Nádvorie (vymedzené ohradou), ktoré obklopovalo svätyňu a svätyňu svätých malo nasledovné rozmery (Samuel J. Schultz: Starý zákon mluví, Czech Edition copyright 1991 by BEE International, Viena, Austria): dĺžka 100 lakťov (1 lakeť bol približne 50 cm), šírku 50 lakťov a výšku 5 lakťov (ohrada). Východná polovica nádvorcia bola vyhradená uctievajúcim. Do vnútra sa vstupovalo cez jedinú bránu (dvere) širokú 9 m a nachádzala sa na východnej strane. Sem prinášali Izraelci obete. Vo vnútri ohrady na tejto východnej časti nádvorcia bol oltár na zápalné

obete a umývadlo (nádrž s vodou). Na Deň zmierenia Izraelčania stáli za touto ohradou (pri bráne), nevstúpili do nádvorja.

V západnej polovici nádvorja stála samotná svätyňa o dĺžke 14 metrov a šírke 5 metrov. V užšom slova zmysle sa stánkom stretávania rozumela práve táto svätyňa, ktorá bola rozdelená na dve časti. Do svätyne viedol jediný vchod z východnej strany a cez tento vchod vstupovali iba kňazi na miesto dlhé 9 metrov (prvá časť svätyne; Židom 9:6), ktoré bolo považované za posvätné. Druhá časť svätyne o rozmeroch 5 x 5 metrov bola oddelená závesom (oponou) a nazývala sa svätyňa svätých. Sem, do svätyne svätých, mohol vstúpiť iba veľkňaz a iba v Deň zmierenia.

Vo svätyni sa nachádzali tri predmety. Na severnej strane stôl s chlebami predkladania, na južnej strane zlatý svietnik (alebo stojan lúč; 2. Mojžišova 40:4) a pri závese (opone) oddeľujúcom svätyňu od svätyne svätých stál zlatý oltár na kadenie kadidlom z voňavých látok (2. Mojžišova 40:22-28). Podľa Židom 9:4 sa zlatý oltár považoval za súčasť svätyne svätých.

Najposvätejším predmetom bola truhla zmluvy alebo svedectva. Nachádzala sa vo vnútri svätyne svätých, teda bola umiestnená za oponou (závesom) oddeľujúcou svätyňu od svätyne svätých. Vrchná časť (vrchnák) truhly zmluvy sa nazývala zľutovnica (Židom 9:5). Na nej sa nachádzali dvaja cherubíni. Zľutovnica predstavovala Božiu prítomnosť. Na ňu kropil krvou obetných zvierat veľkňaz na Deň zmierenia.

Prvý stánok¹⁾ - podľa Židom 9:6 sa ním rozumie priestor vo svätyni o dĺžke 9 metrov a šírke 5 metrov (miesto považované za posvätné a prístupné iba kňazom).

Druhý stánok – podľa Židom 9:7 sa ním rozumie svätyňa svätých.

Vstúpil za oponu do svätyne – znamená: vstúpil do svätyne svätých, čiže: vstúpil za oponu, ktorá vo svätyni oddeľovala priestor svätyne svätých od svätyne.

Svätyňa – podľa Židom 9:11-12 sa rozumie nebeská svätyňa, svätyňa nie učená rukou.

Svätyňa – podľa Židom 9:25 tu sa rozumie pozemská svätyňa svätých (druhý stánok) učená rukou.

Sviatok stánkov¹⁾ – Sukót²⁾

(tiež je známy ako Slávnosť zberu úrody)

Zatiaľ čo Pascha bola začiatkom náboženského roka Izraelitov, Sviatok stánkov bol jeho záverečnou slávnosťou. Sviatok stánkov začínal 15. dňa mesiaca tišri a trval sedem dní. Tesne k nemu bol pridaný ešte ôsmy slávnostný deň, ktorým sa uzavreli slávnosti náboženského roka Izraela slávnostným zhromaždením. Medzi prvou slávnosťou roka a medzi touto poslednou uplynulo šesť mesiacov.

Slávnosť stánkov je ustanovená v 3. Mojžišovej 23:33-34 a z tohto miesta vyberieme verše 39-40 a 42-43:

„Len že pätnásteho dňa toho siedmeho mesiaca, keď spracete úrodu zeme, sláviť budete slávnosť Hospodinovu sedem dní. Prvého dňa bude odpočinok a ôsmeho dňa zase odpočinok. Prvého dňa si naberiete plodu krásnych stromov, palmových vetiev a haluzí hustých stromov i potočnej vrbiny a budete sa radovať pred Hospodinom, svojím Bohom, sedem dní. ... V stánkoch budete bývať sedem dní. Všetci doma zrodení v Izraelovi budú bývať v stánkoch, aby vedeli vaše pokolenia, že som dal bývať v stánkoch synom Izraelovým, keď som ich vyviedol z Egyptskej zeme, ja Hospodin, váš Boh.“

Slávnosť sa spomína tiež na miestach: 2. Mojžišova 23:16, 34:22; 5. Mojžišova 16:13-15.

Táto slávnosť bola predovšetkým slávnosťou vďaka za zber poslednej úrody pred nástupom jesenných dažďov. Počas tohto sviatku Izraeliti bývali v stanoch vyrobených z vetiev stromov.

Tento sviatok nielenže znamenal koniec zberu úrody, ale každoročne Izraelitom pripomínal, keď už boli usadení v Kanaáne, putovanie po púšti, dobu, keď sami žili 40 rokov v stanoch.

Slávnosť stánkov spolu s Paschou a Letnicami patrí k trom pútnickým slávnostiam. Zatiaľ čo sa na Slávnosť paschy a Letníc od pútnikov požadovalo, aby sa do Jeruzalema dostavili len na jeden deň, tejto slávnosti sa mali zúčastniť celých sedem dní. Pútnici prichádzali do chrámu, aby tam prinášali obete, a aby sa ľud veselil pred Hospodinom.

Poznámky k použitým termínom:

1) stánok – Výstižnejší by bol termín stan - prenosná konštrukcia z látky alebo kože, ktorú podopierajú stanové koly. Termín stan slúži obecné aj k označeniu akéhokoľvek obydlia. V článku sa však pridriavam termínu stánok v zhode s prekladom Písma podľa prof. Roháčka.

2) sukót, hebr. – prístrešky. Prístreškom sa označuje jednoduchý dočasný príbytok, vyrobený zo spletených vetiev (Nehemiáš 8:14-17).